

**GHID TEORETIC ȘI APLICATIV PENTRU
REALIZAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE**

EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2012

Lista figurilor și tabelelor / 3

INTRODUCERE /9

Capitolul 1

**ASPECTE GENERALE PRIVIND LUCRAREA DE
LICENȚĂ/DISERTAȚIE / 13**

1.1. Importanța / 13

1.2. Condiții/exigențe generale ale lucrării de licență/ disertație / 16

Capitolul 2

**DIMENSIUNEA ȘI STRUCTURA LUCRĂRII DE
LICENȚĂ/DISERTAȚIE / 21**

2.1. Dimensiunea și durata elaborării / 21

2.2. Elementele componente ale lucrării de licență/disertație / 23

Capitolul 3

**ETAPE ELE ELABORĂRII LUCRĂRILOR DE
LICENȚĂ/DISERTAȚIE / 27**

3.1. Faze ale procesului de elaborare / 27

3.2. Alegerea subiectului/temei cercetării / 29

3.2.1. Exigențe respectate în alegerea temei / 30

3.2.2. Modalități de formulare corectă a temei / 30

3.3. Criterii/exigențe minimale în întocmirea lucrării de
licență/disertație / 34

3.3.1. Introducerea / 34

3.3.2. Partea teoretică / 34

3.3.3. Partea practică, experimentală / 35

Capitolul 4

DOCUMENTAREA / 55

- 4.1. Sursele de documentare / 55
- 4.2. Identificarea și selectarea surselor de documentare. Criterii de selecție / 57
- 4.3. Evaluarea surselor de documentare / 58
- 4.4. Valorificarea surselor de documentare / 59
- 4.5. Atenție: (la) plagiat! / 59

Capitolul 5

REDACTAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE / 61

- 5.1. Stilul științific / 61
- 5.2. Citarea în text / 63
- 5.3. Utilizarea prescurtărilor în textul lucrării / 66
- 5.4. Utilizarea tabelelor și a reprezentărilor grafice în textul lucrării / 67

Capitolul 6

REGULI DE REDACTARE A LUCRĂRII DE LICENȚĂ /DISERTAȚIE / 75

- 6.1. Puncte de reper frecvente în lanțul argumentării / 75
- 6.2. Exigențele punctuației / 77
- 6.3. Redactarea bibliografiei / 81
- 6.4. Formatul / 85

Capitolul 7

PREZENTAREA LUCRĂRII DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE / 87

- 7.1. Conținutul prezentării / 87
- 7.2. Sugestii de tehnoredactare a slide-urilor / 94
- 7.3. Recomandări privind prezentarea orală a lucrării / 95
- 7.4. Principalele erori posibile în prezentare / 99

Capitolul 8

(AUTO)EVALUAREA UNEI LUCRĂRI DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE / 101

8.1 Autoevaluarea lucrării de licență/disertație de către studentul /masterandul însuși/ 101

8.2. Evaluarea lucrării de către coordonatorul științific / 103

8.3. Evaluarea lucrării de către comisia de evaluare / 104

Bibliografie / 109

Anexe / 113

Anexa nr. 1

Coperta lucrare de licență / 115

Anexa nr. 2

Coperta lucrare de disertație / 116

Anexa nr. 3

Pagina de titlu / 117

Anexa nr. 4

Declarația standard de onestitate (Declarația pe propria răspundere)/117

Anexa nr. 5

Pagina de gardă / 120

Anexa nr. 6

Lista figurilor și a tabelelor / 121

Anexa nr. 7

Model de index / 122

Anexa nr. 8

Model de glosar (Rădulescu, 2006, pp. 155-158) / 126

Anexa nr. 9

Listă cu abrevieri, cuvinte / 129

Anexa nr. 10

Model de structură a unei lucrări de licență/disertație / 135

Anexa nr. 11

Model cerere aprobare temă de licență/disertație / 137

Anexa nr. 12

Model de proiect de cercetare / 138

Anexa nr. 13

Tipuri de cercetări pedagogice / 156

Anexa nr. 14

Citarea surselor bibliografice (conform normelor APA) / 164

Anexa nr. 15

Plagiatul / 171

Anexa nr. 16

Grila de autoevaluare a lucrării de licență/disertație / 174

Anexa nr. 17

Metacogniția – condiție esențială a demersului autoevaluativ (după Ștefan, 2011, pp. 98-101) / 176

Anexa nr. 18

Grila de evaluare a lucrării de licență/disertație de către coordonator/179

Anexa nr. 19

Grila de evaluare a lucrării de licență/disertație de către membrii comisiei / 180

Figura nr. 1. Logica determinării variabilelor / 43

Figura nr. 2. Relația dintre variabilele cercetării / 44

Figura nr. 3. Graficul desfășurării cercetării (F. Mogonea, p. 117) / 49

Figura nr. 4. Model de reprezentare grafică (tip ciorchine) / 69

Figura nr. 5. Model de diagramă de structură (Popescu, 2011, p. 227) / 70

Figura nr. 6. Model de diagramă de comparație (Popescu, 2011, p. 230) / 71

Figura nr. 7. Model de figură bazată pe coordonate carteziane / 72

Figura nr. 8. Model de histogramă (bidimensională) / 73

Figura nr. 9. Model de curbă a lui Gauss / 74

Figura nr. 10. Model de curba în formă de J / 74

Lista tabelelor

Tabelul nr. 1. Exigențe privind elaborarea lucrării de licență/disertație / 17

Tabelul nr. 2. Etapele demersului de elaborare a lucrării de licență/disertație / 28

Tabelul nr. 3. Durata cercetării / 48

Tabelul nr. 4. Ansamblul de metode ale cercetării, pe etape (R. Mogonea, 2010, p. 155) / 50

Tabelul nr. 5. Prezentare sintetică, pe etape, a demersului experimental / 51

Tabelul nr. 6. Puncte de reper în argumentare (Chelcea, 2005, apud. Ferreol și Flaugel, 1996/1997, p. 61) / 76

INTRODUCERE

Lucrarea de față face referire, prin conținutul capitolelor și subcapitolelor sale la elementele componente (structură, dimensiune, exigențe formale, criteriile de elaborare, echilibru între părți etc.) ale unei lucrări de licență/disertație care trebuie elaborată de studenții/masteranzii care au urmat programe de studii din cadrul domeniului socio-uman, respectiv științe ale educației.

Facem precizarea că structura, etapele, dimensiunea, bibliografia, anexele etc. lucrărilor de licență/disertație sunt în directă relație cu exigențele și cerințele facultății, specializarea (de exemplu: la disciplinele tehnice, lucrarea de licență ia forma unui proiect de diplomă). Prin urmare, o lucrare de licență la disciplinele tehnice va fi mult diferită (prin prisma aspectelor menționate mai sus) de o lucrare de licență la științe socio-umane, exacte sau la arte.

Motivația fundamentală care a stat la baza abordării acestei problematici a fost asigurată de importanța pe care o are lucrarea de licență/ disertație în finalizarea studiilor universitare din cadrul ciclului I, respectiv ciclului II.

Lucrarea de licență/ disertație urmărește să-l determine pe student/masterand, pe de o parte, să identifice anumite probleme, să se informeze, să consulte bibliografiile de specialitate pentru a aprofunda problematica generală căreia îi este circumscrisă tema, iar pe de altă parte să investigheze, să cerceteze, să formuleze soluții în scopul inovării și perfecționării domeniului abordat.

În redactarea prezentului material, am plecat de la premisa că lucrarea de licență/disertație constituie dovada nivelului și calității pregătirii profesionale, că aceasta trebuie să evidențieze o corelație sintetică între cunoștințele fundamentale, de specialitate, dar și capacitățile practic-metodologice pe care studentul/masterandul le-a dobândit pe parcursul perioadei de formare inițială. În acest sens studenții/masteranzii au nevoie de un ghid în elaborarea, redactarea și prezentarea unei lucrări care să certifice efectuarea studiilor universitare.

Prezenta lucrare se dorește a fi suport, material de sprijin în facilitarea redactării corecte de către absolvent a lucrării de

Respect licență/disertație, dar și în eficientizarea activităților de coordonare a acestor lucrări.

În acest sens, lucrarea:

- prezintă aspectele generale privind lucrarea de licență/disertație (importanță, dimensiune, condiții/exigențe generale ale lucrării);
- evidențiază structura unei lucrări de licență/disertație;
- identifică etapele elaborării lucrării de licență/disertație;
- subliniază anumite aspecte legate de documentare: identificarea, selectarea, evaluarea, valorificarea surselor de documentare;
- punctează normele de redactare;
- conturează reguli de prezentare a lucrării de licență/disertație;
- propune grile de evaluare și autoevaluare;
- oferă modele, exemple ca puncte de sprijin în conceperea și elaborarea de către studenți a unei lucrări de licență/disertație;
- oferă un variat material auxiliar (în Anexe), ca suporturi teoretice și aplicative.

Fiecare capitol include aspecte teoretice, descriptive, explicative, reflexive, dar sunt conturate și implicații practice, propuneri, sugestii, alternative.

Stilul de abordare și redactare a acestei lucrări a fost influențat de activitatea de cercetare desfășurată sub coordonarea doamnei profesor univ. dr. Elena Joița.

În acest sens, dorim să ne exprimăm recunoștința profundă pentru sprijinul acordat, pentru sfaturile pertinente, pentru exemplul de integritate morală și profesională oferit, pentru elocvența stilului științific, toate acestea influențând formarea noastră moral-profesională. A plecat dintre noi în veșnicie și pentru veșnicie, dar a lăsat în urmă cuvinte, povești, îndemnuri, cărți, schițe, proiecte și manuscrise valoroase, care ne-au fost în permanență puncte de reper în conturarea viziunii pedagogice și în elaborarea lucrărilor și studiilor noastre, inclusiv în conceperea și realizarea acestei lucrări.

Ghidul de față se adresează tuturor studenților/masteranzilor care urmează să susțină examenul de licență/disertație, indiferent de specialitate, cu prioritate celor care se pregătesc pentru cariera

didactică, dar și profesorilor interesați de formarea lor continuă, în special celor care urmează să-și valorifice experiența didactică acumulată la catedră prin elaborarea unei lucrări metodico-științifice pentru obținerea gradului didactic I.

Autorii

CAPITOLUL 1

ASPECTE GENERALE PRIVIND LUCRAREA DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE

În genere, sistemul de învățământ universitar și postuniversitar românesc fundamentează finalizarea studiilor (programelor educative) pe susținerea publică a unor lucrări, adeseori numite teze.

La nivel universitar, identificăm trei cicluri de studii succesive: nivelul I – de licență; nivelul II – masterat; nivelul III, doctorat. Menționăm că admiterea la un ciclu/nivel superior este condiționată de parcurgerea și finalizarea ciclului anterior. Aceasta înseamnă că, avansarea pe verticală a unui individ pe aceste trei trepte presupune, pe de o parte diminuarea numărului de instituții care organizează astfel de programe de studii/educative, iar pe de altă parte diminuarea numărului de participanți care participă la astfel de programe. Stagiile de studii anterior prezentate, se finalizează cu elaborarea unor teze ce trebuie susținute public: Nivelul I – licență, nivelul II – disertație, nivelul III – teză de doctorat.

În ceea ce privește forma de învățământ postuniversitară, avem în vedere ciclurile de studii de aprofundare, respectiv programele de cercetare/studii postuniversitară, cu o durată de doi ani, introduse prin ordinul ministrului începând cu anul universitar 2005-2006.

1.1. Importanța

Lucrarea de licență/disertație reprezintă o încununare a eforturilor depuse de student/masterand în cadrul programelor de studii urmate de acesta, respectiv ciclul I licență (3, respectiv 4 ani) și ciclul II, master (2 ani).

În Metodologia – cadru de organizare a examenelor de finalizare a studiilor în învățământul superior (conform OM 3271 din 14 februarie/2012, art. 4, alin. 1 și 6) se precizează:

(1) Examenul de absolvire și examenul de licență/diplomă constau fiecare din câte două probe, după cum urmează:

a) proba 1: evaluarea cunoștințelor fundamentale și de specialitate;

b) proba 2: prezentarea și susținerea lucrării de absolvire/proiectului de absolvire/lucrării de licență/proiectului de diplomă; prezentarea și susținerea sunt publice.(...)

(6) Examenul de disertație constă într-o singură probă, și anume prezentarea și susținerea disertației. Prezentarea și susținerea disertației pot fi publice și se desfășoară prin contact direct, nemijlocit, prin prezența, în același loc și în același moment, a comisiei de examen și a examinatului.

Considerăm că lucrarea de licență este o creație personală, originală, bazată pe o documentare bogată, pe o temă la alegere, fie propusă de profesorul coordonator, fie concepută de candidat și acceptată de către profesorul coordonator.

Potrivit http://ro.wikipedia.org/wiki/Lucrarea_de_licen%C8%9B%C4%83#cite_ref-0 (citit online 22.11.2012), „**Lucrarea de licență** constă într-un proiect amplu de cercetare, redactat de studenții fiecărei facultăți la finalizarea studiilor universitare. Lucrarea se face sub îndrumarea unui cadru didactic coordonator, respectând, pe parcursul elaborării și prezentării acesteia, cerințele impuse de acesta. Lucrarea de licență urmărește să verifice atât capacitatea de discernământ intelectual a studentului/studentei, cât și disciplina și rigoarea modului de redactare și prezentare a acesteia”

Lucrările de licență și disertație pun în valoare, în fața unei comisii de specialitate (care validează, apreciază, notează), atât cunoștințele asimilate de studenți/masteranzi, cât, mai ales, dimensiunea formativ – educativă a programelor de studii urmate, concretizată în ansamblu de capacități, competențe, atitudini, aptitudini. Cele două aspecte urmărite se identifică în structura și conținutul lucrării în existența a două părți importante ale acesteia: partea teoretică și partea aplicativă, practică experimentală (vezi capitolul II).

Lucrarea de licență trebuie să reflecte achizițiile, din punct de vedere teoretic și practic-aplicativ ale absolventului, respectiv nivelul cunoștințelor însușite, al competențelor formate, în concordanță cu standardele europene impuse (vezi Păiși Lăzărescu, Tudor, Stan, 2011, pp. 8-9):

- Cunoștințele generale permit abordările științifice ale domeniului de specialitate, care să asigure înțelegerea, inovarea și crearea de

cunoștințe noi, precum și comunicarea efectivă orală și scrisă în domeniul de specialitate și în contexte culturale diverse;

- Cunoștințele de specialitate se referă la procesele de cunoaștere, reproducere și înțelegere specifice domeniului de studiu considerat ca un tot, a modului de stabilire de relații cu cunoașterea din alte discipline și arii profesionale, familiarizarea cu cele mai recente dezvoltări ale cunoașterii și ale aplicațiilor profesionale din domeniu, precum și înțelegerea și aplicarea principiilor și metodelor fundamentale de investigare specifice;
- Competențele generale se referă la: culegerea, analiza și interpretarea de date și de informații din punct de vedere cantitativ și calitativ, din diverse surse alternative, respectiv din contexte profesionale reale și în literatura din domeniu, pentru formularea de argumente, decizii și demersuri concrete; utilizarea unor moduri diverse de comunicare scrisă și orală, inclusiv într-o limbă străină; utilizarea tehnologiilor informatice; asumarea responsabilității de a elabora un program personal de autoperfecționare; conceperea și conducerea proceselor specifice domeniului;
- Abilitățile cognitive specifice presupun: aplicarea conceptelor, teoriilor și metodelor de investigare fundamentale din domeniul de studiu, pentru formularea de proiecte și demersuri profesionale; capacitatea de sintetizare și interpretare a unui set de informații, de rezolvare a unor probleme de bază și de evaluare a concluziilor posibile; analiza independentă a unor probleme și capacitatea de a comunica și a demonstra soluțiile alese; capacitatea de a evalua probleme complexe și de a comunica în mod demonstrativ rezultatele evaluării proprii; inițiativa în analiza și rezolvarea de probleme.

Autoarele lucrării menționate anterior nuanțează competențele de specialitate pentru studenții care finalizează cursurile specializării Pedagogia Învățământului primar și preșcolar, respectiv (op. cit., p. 10):

- Proiectarea programelor activităților instructiv-educative pentru diferite niveluri și grupuri educaționale;
- Implementarea /realizarea programelor/activităților educaționale;
- Evaluarea programelor / activităților instructiv-educative;

- Managementul grupului de preșcolari/școlari mici și al resurselor/mijloacelor de învățare specifice vârstei;
- Consilierea și orientarea psihopedagogică a școlarii mici/preșcolarii și părinților;
- Elaborarea de analize, studii și cercetări și valorificarea acestora în practica profesională.

Lucrarea de disertație urmărește același gen de competențe, abilități, dar situate la un nivel superior de exersare și demonstrare, având în vedere că scopul urmărit, respectiv cel al aprofundării celor însușite/formate în ciclul de licență.

1.2. Condiții/exigențe generale ale lucrării de licență/disertație

În general, lucrarea de licență/disertație trebuie să îndeplinească anumite criterii/exigențe formale. Determinarea acestor standarde nu este singulară întrucât de la autor la autor și/sau în funcție de tipul lucrării, domeniul științific sunt de o mare diversitate. Astfel, în timp ce unii cred că „ceea ce se așteaptă este o privire personală asupra unei probleme, altfel spus o analiză originală și concretă” (Ferréol, Flageul, 1998) sau că o teză „constituie o ucenicie în redactarea și prezentarea unei lucrări științifice” (Milkovitch-Rioux, Veilhan, 2006), alții cer ca ea să fie „o operă originală, unică, personală, care stă ca mărturie pentru formarea autorului și face să progreseze cercetarea. Este o contribuție la știință” (Lenoble – Pinson, 1996).

O serie de exigențe privind elaborarea manualelor școlare, propuse de unii autori (Bocoș, Jucan, 2008; Ionescu 2007) pot fi adaptate și extinse la nivelul de elaborare a lucrărilor de licență/disertație. Prezentăm, în continuare, fără pretenție de completitudine, câteva dintre acestea: